

Avioliitto Ja Rakkaus

Kirj. Emma Goldman. Suomentanut T-n.

YLEISESTI käsitetään, että avioliitto ja rakkaus ovat yhteen kuuluvia ja aiheutuvat samoista syistä sekä tyydyttävät samoja ihmisten tarpeita. Mutta kuten useimmat yleiset käsitykset lepäävät vain ennakkoluuloilla, niin lepää tämäkin.

Avioliitolla ja rakkaudella ei ole mitään yhteistä, ne ovat niin kaukana toisistaan kuin etelä- ja pohjoisnapa; todellisuudessa ne ovat vastakkaisia toisilleen. Ei ole epäilemistä, eivätkö jotkut avioliittot aiheudu rakkaudesta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että rakkaus voisi toteutua avioliitossa, pikemminkin se tarkoittaa sitä, että jotkut ihmiset voivat täydellisesti olla määrätyn sopimuksen yläpuolella. Suuri on se joukko miehiä ja naisia, joille nykyään ei avioliitto ole muuta kuin pilanäytelmä, mutta jotka alistuvat siihen yleisen mielipiteen takia.

AVIOLIITTO on pääasiassa taloudellinen sitoumus, vakuutus sopimus. Se eroaa tavallisesta henkivakuutus sopimuksesta vain siinä, että se on enemmän sitova, jyrkempi. Tämän sopimuksen tulopuoli on näkymättömän pientä verrattuna henkivakuutuksen tulopuoleen. Henkivakuutuksen ottaja maksaa dollareissa ja senteissä ja on aina tilaisuudessa katkaisemaan maksusopimuksensa. Mutta jos naisen vakuutusmaksun palkkio on hänen aviomiehensä, maksaa hän siitä nimellään, itsenäisyydellään, itseluottamuksellaan ja koko elämällään "kunnes kuolema heidät eroittaa," kuten vihkivä pappi pomoi. Ja enemmänkin, avioliittovakuutus tuomitsee naisen elinikäiseen riippuvaisuuteen, loiseellisuuteen, täydelliseen hyödyttömyyteen niin yksilöllisesti kuin yhteiskunnallisestikin. Mies myös maksaa raskaan osansa, mutta hänen piirinsä on laivampi ja avioliitto ei rajoita häntä niinkuin naista. Mies tuntee kahiensa enemmän taloudellisessa merkityksessä.

Täten Dantenin kirjoittama motto Infernon ovelle sopii aivan yhtä hyvin avioliiton ovelle:

Ja vaikkakin on totta, että jotkut avioliittot perustuvat rakkaudelle ja yhtä paljon totta, että joissakin tapauksissa rakkaus voi säilyä avioliitossa, olen sitä mieltä, että näin tapahtuu avioliitosta huolimatta, eikä sen ansiosta.

Kokonaan petollista on se väite, että rakkaus olisi seurausta avioliitosta. Aniharvoin kuulee sellaisen ihmeen, että pari olisi rakastunut vasta avioliittoon menon jälkeen. Ja tämänlaisessakin tapauksessa tarkempi tutkimus varmasti osoittaisi, että kysymyksessä ei ole rakastuminen, vaan välttämättömyyteen sovitautuminen. Toinen toiseensa tottuminen on kaukana rakkauden vaatimista luonnollisten viettien vapaudesta, hellän tunteen voimakkaasta vaikutuksesta ja ihanuudesta, joita ilman avioliitossa tavallinen läheinen tuttavuus muuttuu alentavaksi sekä miehelle, että naiselle.

"Te, jotka tästä sisälle käynte, jättäkää kaikki toivo taaksenne."

Avioliitto Epäonnistunut

Sen, että avioliitto on täydellisesti epäonnistunut laitos, voivat kieltää vain sangen typerät ihmiset. Tarvitsee ainoastaan vilkaista avioeron koskevien tilastojen ylitse nähdäkseen, miten todella katkera epäonnistuma avioliitto on. Mitkään tekopyhien väitteet eivät muuta niitä tosiasioita, että: ensiksikin jokainen kahdestoista avioliitto päättyy avioeroon; toiseksi, että jälkeen 1870 avioerot ovat lisääntyneet 28:sta 73:een jokaista sataatuhatta asukasta kohden; kolmanneksi, että aviorikokset erojen syinä ovat lisääntyneet jälkeen 1887:n 270.8 pros. ja neljänneksi, että hylkäämisen vuoksi otettujen erojen luku on samalla ajalla lisääntynyt 369.8 pros. *)

*) V. 1925 solmittiin Yhdysvalloissa 1,182,005 avioliittoa, eli 10.2 tuhatta asukasta kohden; avioeroja otettiin virallisesti 175,449, eli 1.52 tuhatta asukasta kohden. Naisten Vapausliiton kirjuri Hellen Norris arvioi epävirallisia avioeroja tapahtuneen noin 250,000, yhteensä tapahtui siis avioeroja noin 425,000 vuonna 1925. —Suom.

Näiden hämmästyttävien numeroiden lisäksi meillä on laaja kokoelma kirjallisuutta, joka antaa laajemman käsityksen tästä asiasta. Avioliiton lahoneisuudesta sen yksitoikkoisuudesta, alhaisuudesta ja suhteettomuudesta kirjoittavat m. m. Robert Herrick, kirjassaan Together; Pinero, kirj. Mid-Channel; Eugene Walten, kirj. Paid in Full ja monet muut dramadistit ja nerot. Ajatteleva henkilö ei tyydy tämän asian pintapuolisiin selosteluihin, vaan on hänen syvennyttävä sukupuolielämän tutkimuksiin, tullakseen tuntemaan nykyisen avioliiton surkeuden. Edward Carpenter lausuu, että jokaisen avioliiton takana on kahden sukupuolen elinikäinen erilaisuus; he ovat kumpikin kasvatetut eri katsomuksien omaajiksi ja pysyvät vieraina toisilleen. Erotettuna ylitsukupuolemättömällä ennakkoluulojen, tapojen ja tottumusten muurilla, ei heillä avioliitossa ole mahdollisuutta todellisesti sulautua toisiinsa eikä kunnioittaa toisiansa, kuten niin läheinen yhdessäolo vaatisi. Ja ilman näitä ominaisuuksia, jokainen liitto on tuomittu epäonnistumaan.

Sosiaalisten harhaluulojen ja valheiden viholinen Henrick Ibsen oli ehkä ensimmäinen, joka toi julki tämän suuren totuuden. Hän kirjoittaa, miten Nora jättää aviomiehensä, ei siksi — niinkuin joku typerä kirjailija olisi kertonut — että hän olisi väsynyt edesvastuulliseen äidin asemansa tai, että hän olisi alkanut tuntea naisen oikeuden väheksymisen, vaan siksi, että hän oli tullut havaitsemaan, että hän on elänyt kahdeksan vuotta vieraan miehen kera ja synnyttänyt tälle vielä lapsia. Voiko ollakaan mitään alentavampaa ja häpeällisempää kuin elinikäinen läheisyys kahden vieraan välillä? Ei naisen muka tarvitse tietää mitään miehestä, kunhan vain saa hyvän toimeentulon. Ja naisessa taas ei muka ole mitään tuntemistakaan, muuta kuin se, että hänellä on miellyttävä olemus. Me emme ole vielä vapautuneet siitä uskonnollisesta luulosta, että naisella ei ole sielua, että nainen on vain yksinkertainen lisäke michelle, tehty hänen kylkiluustaan vain sentähde, että tällä gentlemannilla olisi vähän hauskem-paa — gentlemannilla, joka oli nuori ja niin vahva, että pelkäsi omaa varjoansa.

Ehkäpä se on sen huonon aineen syy, josta nainen on tehty, joka hänet asettaa ala-arvoisemmaksi kuin mies on —. Mutta oli miten oli, koska naisella kerran ei ole sielua, ei hänestä tarvitse mitään tietääkään. Ja sitäpaitsi mitä vähemmän naisella on sielua, jos on ollenkaan, sitä parem-

pi aviovaimo hän on ja alistuu sitä aullimmin miehensä valtaan. Se on tämä orjallinen tyytyväisyys miehen ylemmyyteen, joka on pitänyt avioliittolaitoksen koskemattomana niin pitkän ajan. Nykyään kun nainen tulee itseensä; alkaa käsittää, että hän ei olekaan olemassa vain mestarinnsa kunniakehän koristeena, alkaa pyhä avioliittolaitos menettää perusteitaan, eikä suuretkaan määrät tunteellista voitotusta voi sitä estää.

Tyttölapsen kasvatust

Tytölle opetetaan jo melkein sylilapsesta asti, että hänen lopullinen päämääränsä on avioliitto ja tämän tähden koko kasvatust järjestetään tuohon päämäärään tähtääväksi. Kun mykkää eläintä lihotetaan lahdattavaksi, niin häntäkin valmistetaan avioliittoon. Kuitenkaan ei hänen anneta tietää aviovaimon ja äidin tehtävistä läheskään niin paljon kuin käsityläiselle opetetaan hänen ammatistaan. Kunnioitettavalle tytölle on häpeällistä ja siivotonta tietää mitään aviosuhteista. Oh, sitä kunniallisuuden ristiriitaa, joka tarvitsee juhallisen avioliittovalan tekemään saastaisuudesta puhtaimman ja pyhimmän sopimuksen, jota kukaan ei saisi arvostella. Tuleva vaimo ja äiti pidetään täydellisessä tietämättömyydessä ainoasta omaisuudestaan — kuten hänelle uskotetaan — sukupuolestaan. Täten hän joutuu elinikäiseen yhdysuhteeseen miehen kanssa havaitakseen itsensä luonnollisen ja terveen sukupuolivaiston säikäyttämänä ja häpäisemänä. Voidaan sanoa, että suuri prosenttimäärä avioliiton onnettomuudesta, kurjuudesta, hädästä ja ruumiillisista kärsimyksistä johtuu sukupuoliasioiden rikollisesta tietämättömyydestä, jota ylistetään suurena hyveenä. Eikä yhtään liotela, kun sanotaan, että monta kotia on rikkoutunut juuri tämän viheliäisen tosiasian aiheuttamana.

Mutta jospa nainen uskaltaa olla vapaa ja kylin suuri oppimaan sukupuoliasiat ilman kirkon ja valtion pyhitystä kantavaa avioliittoa, tuomitaan hänet kelvottomaksi pääsemään "hyvän" miehen vaimoksi; miehen, jonka hyvyys käsittää tyhjän pään ja paljon rahaa. Voiko olla mitään loukkaavampaa kuin ajatus, että terve, täysikasvuinen nainen, joka on täynnä elämän intoa, on veloitettu kieltäytymään luonnon vaatimuksista ja tukahuttamaan hartaimmat kaipauksensa, piilaamaan terveytensä ja sammuttamaan hengensä hehkut, tyrehtyttämään sielunsa lennokkuuden pyssyäkseen kaukana sukupuolikokemuksien syvyyksistä ja jaloudesta, kunnes joku "hyvä" mies sat

tuu ottamaan hänet vaimoksansa. Juuri kaikkea tuota tarkoittaa avioliitto. Kuinka tuollainen sopimus sitten voisi päättyä muuta kuin epäonnistumiseen? Tämä on yksi, joskaan ei tärkein tekijä, joka erottaa avioliiton rakkaudesta.

Elämme käytännöllistä aikakautta. Se aika, jolloin Romeo ja Juliet uhmasivat isiensä vihaa rakkauden vuoksi, jolloin Gretchen asetti itsensä vaaraan juoruamalla rakkausasioita naapureille, on jo ylieletty. Harvoja tapauksia vielä on, että kun nuorikot sallivat itsensä nauttia romantiikan loistavuudesta, ottavat vanhemmat heidät käsiinsä

Nykyisen avioliiton puoltaja

ja toruvat sekä "neuvovat ankarasti," kunnes nuorikot tulevat "järkiinsä." Moraalinen läksy tyttölle ei ole kysymys siitä, onko joku mies herättänyt hänen rakkautensa, mutta kysymys on siitä "paljonko hänellä on." Käytännöllisen amerikalaisen elämän tärkeä ja ainoa jumala on: voiko mies ansaita riittävästi? Voiko hän elättää vaimonsa? Nämä ovat ainoat, jotka oikeuttavat avioliittoon. Vähitellen tämä takertuu tytön jokaiseen ajatukseen, hän ei enää jaksa unelmoida kuutamoisista illoista ja suudelmista, ei naurusta,

ei kyyneleistä; hän unelmoi ostoksilla käymisistä ja hienoista vaatteista. Tämä sielun köyhyys ja alhaisuus ovat niitä perillisiä, jotka avioliitto perii. Valtio ja kirkko eivät voi muuta ihannetta hyväksyä yksinkertaisesti siksi, että tämä on se ihanne, joka tekee välttämättömäksi valtion ja kirkon kontrollin ihmisten ylitse.

'Naiset Palkkatyössä

Epäilemättä on paljonkin ihmisiä, jotka eivät mittaa rakkautta dollareilla ja senteillä. Enimmän on näitä ihmisiä niiden luokassa, jotka taloudellinen välttämättömyys on pakottanut itse elättämään itseänsä. Se jättiläismäinen vaihdos naisen asemassa, jonka tämä tekijä on aikaansaanut, on todellakin ihmeellinen katsoen siihen, miten lyhyt aika siitä on kulunut, kun nainen astui teollisuuden arenalalle. Kuusi miljoonaa palkkatyöläisnaisista; kuusi miljoonaa, joilla on samanlainen oikeus kuin miehilläkin tulla — riistetyiksi, rosvoituiksi, lakkoutua ja kuolla nälkään. Mitä vielä pitäisi olla tähän lisäksi? Niin, kuusi miljoonaa palkkatyöläistä kaikilla elämän aloilla, korkeasti oppineista henkisen työn tekijöistä vaikean sekätyön tekijöihin asti ja jopa poliiseina ja salapoliiseinakin. Vapautus on siis täydellinen. *)

Mutta sittenkin näistä naisista on vain ani harvat, jotka katselevat palkkatyötä siinä mielessä kuin miehet, vakituksena elinkeinona. Olivatpa miehet miten vanhoja tai heikkoja tahansa, on heille opetettu itsenäisyyttä, itsensä elättäminen. Tiedän kyllä, että kukaan ei ole täysin riippumaton tässä meidän taloudellisessa myllyssämme, mutta heikoinkin mies vihaa olla loiseläjänä, toisesta riippuvaisena, tai ainakin yrittää karttaa että kukaan ei tietäisi hänen siten elävän. Mutta nainen kuvittelee palkkatyössäkkin olevansa vain tilapäisesti, jäädäkseen siitä pois heti kun ensimmäinen aviotarjous tehdään. Tämän tähden naisten järjestäminen työläisten unioihin on niin paljon vaikeampaa kuin miesten. "Miksi minä yhtyisin unioon? Minähän menen naimisiin ja saan oman kodin." Tätä on hänelle opetettu sylilapsesta asti. Hän kyllä pian tulee hucmaamaan, että koti, vaikkakaan ei se ole niin suuri vankila kuin tehdas, on vankempiovinen ja sen ristikot kestävämmät. Siellä on vartija niin uskollinen, että siltä ei kukaan karkaa. Murheellisinta tässä on se,

*)1920 oli Yhdysvalloissa naisia palkkatyössä 8,549,500. — Suon.

että koti ei naista vapauta palkkaorjuudestakaan, se vain lisää hänen taakkaansa.

Viimeisimmät tilastot osoittavat, että kymmenen prosenttia New Yorkin kaupungissa olevista nais-työläisistä on avioliitossa olevia, tehden kaikkein halvimmat ja kurjimmat työt. Ja tähän lisäksi on heillä kotitehtävät kaikkine hirtittävyyksineen. Mihin onkaan kadonnut kodin kunnia ja rakkaus sitä kohtaan? Eipä keskiluokkalainenkaan tyttö voi puhua kodistaan, sillä sehän on miehensä, joka luo kodin hengen. Se ei ole tärkeätä onko mies rankalainen vaiko rakastettava. Nainen liikkuu siellä miehensä kodissa vuosi vuoden jälkeen, kunnes hänen elämänsä innostus, maailmankatsomuksensa ja käsityksensä ovat tulleet yhtä pieniksi, kuin se miehensä koti. Onko ihme, että hän tulee kärsimättömäksi, riitaiseksi, juoruseksi ja sietämättömäksi, siten karkoittaen miehensä ulos kodista. Hän itse ei voi useinkaan lähteä, sillä eihän hänellä ole, mihin mennä. Sitäpaitsi lyhyt aikakin avioliitossa ja kakkien opinharastusten täydellinen hylkääminen tekevät naisen sopimattomaksikin ulkopuoliseen maailmaan. Hän tulee välinpitämättömäksi itseensä nähden, kömpelöksi käytöksessään, riippuvaiseksi johtopäätöksissään ja araksi päätöksiä tekemään, siis juuri siksi, mitä useimmat miehet vihaavat nähdäkään. Ja tämänlaisessa ympäristössä nainen sitten synnyttää tulevaa sukupolvea.

Avioliitto "Suojelijana"

Mutta entäs lapsi, kuinka sitä voidaan suojata, ellei ole avioliittoa? Tämähän se onkin koko kysymyksen tärkein puoli? Mikä teeskentely ja tekopyhyys sisältyykään näihin kysymyksiin? Avioliitto lasten suojelijana ja tuhannet lapset ovat tuuliajolla ja kodittomina niistä, jotka avioliitossa ovat syntyneet. Orpokodit ovat tulvillaan lapsia, lasten suojelusliitot toimivat minkä ehtivät pelastaakseen lapsia "rakkailta" vanhemmiltaan ja viädäkseen ne kurjiin yhteisiin hoitoloihin. Tämä on jokapäiväistä ivanäytelmää. Avioliitto voi "tuoda hevosen juomapaikalle," mutta onko se koskaan saanut sitä juomaan? Laki asettaa isän vankeuteen ja pukee vangin vaatteet hänen päälleen, mutta onko tämä koskaan tyydyttänyt lapsen nälkää? Jos vanhemmilla ei ole työtä tai jos isä piilottelee itseänsä jostakin syystä, mitä avioliitto sille voi? Se voi vain saattaa lain tuomaan miehen tuomarin eteen ja tämä tuomitsee hänet pakotyöhön, mutta hänen työnsä tulokset eivät me-

ne lapselle, ne ryöstää valtio. Lapsella ei ole kuin muisto isän viiruisista vaatteista.

Entäs sitten naisen suojelemisessa, eikö avioliitto siinä ole tarpeen? Tässä lieneekin avioliiton suurin kirous. Ajatuskin siitä, että avioliitto suojeleisi naista, on häpeällinen solvaus elämää vastaan, se on inhimillisyyden pilkkaa. Avioliitto on, niinkuin muutkin isäntälaitokset, kapitalismia. Se ryöstää ihmiseltä syntymäoikeutensa, pysäyttää hänen kasvunsa, myrkyttää hänen ruumiinsa, pitää

Kuva työläiskodista

hänen tietämättömyydessä, köyhydessä ja riippuvaisuudessa ja sitten rakentaa armeliaisuuslaitoksia, joilla riistetään ihmiseltä viimeinenkin itseluottamuksen kipinä.

Avioliitto tekee naisesta loiseläjän ja ehdottomassa riippuvaisuudessa olevan. Se tekee naisen kykenemättömäksi elämän taistelussa, tukahuttaa hänen yhteiskunnalliset viettinsä, halvaa hänen mielikuvituksensa ja siten tekeytyy hänen suojeelijakseen, joka suojeleus on irvikuva suojelestusta ja ihmisen luonteelle turmioksi. Jos äitiys on naisen luonteen korkein pyrkimys, niin mitä muuta suojelestusta tarvitaan kuin rakkautta ja vapautta? Avioliitto voi vain turmella, törkeästi loukata ja estää naisen pyrkimyksen. Eikö se sano naiselle: vain minua seuraamalla saat luoda elämää. Eikö se tuomitse naista kaakinpuuhun, eikö se häväise häntä, jos nainen kieltäytyy ostamasta oikeutta äitiyteen ja maksamasta itseään äitiyden hinnaksi? Eikö avioliitto hyväksy äitiyttä vaikka siihen olisi tultu minkälaisen vihan tai pakon alaisena? Jos äitiys johtuisi ulkona avioliitosta, vaikka se olisi tulosta vapaasta valinnasta, rakkaudesta, hurmaavasta haltioitumisesta, voittamattomasta tunteesta kaipauksesta, niin eikö sittenkin avioliitto aseta tämänlaisen äitiyden päähän okakruunua ja eikö piirrä tuon viattoman lapsen otsaan verikirjai-

min sanaa Äpärä!? Vaikka avioliitto sisältäisi kaikki ne hyveet, jotka sen väitetään sisältävän, niin sittenkin sen rikokset äitiyttä vastaan ovat siksi suuret, että ne sulkisivat sen ikuisesti ulkopuolelle rakkauden maailman.

Vapaarakkaus — ?

Voimakkain ja syvällisin elämän elementti rakkaus, toivojen, ilojen ja innostuksen sanansaattaja; rakkaus, kaikkien lakien ja sopimusten uhmaaja; rakkaus, tuo vapain ja voimakkain elämän vaiheiden muovaaja; kuinka voi sellainen kaikki alistava voima olla yhdenmukainen valtion ja kirkon siittämän ilkeä rikkaruohon, avioliiton kanssa?

Vapaarakkausko? Niin, aivan kuin rakkaus voi olla muutakin kuin vapaa! Ihminen voi ostaa aivoja, mutta maailman miljoonat eivät pysty ostamaan todellista rakkautta. Ihminen on tukahuttanut elämää, mutta ei voi tukahuttaa rakkautta; ihminen on voittanut ja alistanut kansakuntia, mutta ei voi alistaa rakkautta; ihania ajatuksia on kytketty rautoihin ja estetty levemästä, mutta rakkauden edessä ovat kytkijät voimattomia. Korkeana kruunussaan ja hallussaan kaikki ylellisyys ja voima, mitä kulta voi ostaa, on ihminen vielä sangen köyhä, jos rakkaus kulkee hänen ohitsensa. Mutta kun rakkaus viihtyy, voi köyhinkin mökki säteillä lämpöä ja elämää. Rakkaudella on täten taikamainen voima tehdä kerjäläisestä kuningas. Niin, rakkaus on vapaa eikä se viihdy munalla kuin vapaudessa; vapaudessa se voi auliutua säästämättä, yltäkyläisesti ja täydellisesti. Kaikki kirjoitetut lait, kaikki maailman oikeusistuimet eivät voi repiä rakkautta maaperäsiä, johon se kerran on juurtunut. Mutta jos maaperä on hedelmätön, kuinka voi avioliitto saada sen kantamaan hedelmää? Se on kuin pakeneva elämän taistelu kuolemaa vastaan.

Rakkaus ei tarvitse suojelusta, se suojelee itse itsensä. Ja niinkauan kuin rakkaus saisi siittää elämää ei yksikään pienokainen joutuisi hylkylapseksi, nälkiintymään tai kurjuuteen vailla hoivaa ja heliyyttä. Minä tiedän tämän olevan totta. Tunnen naisia, jotka ovat äitityneet vapaudessa miehistä, joita he rakastivat ja vain harvat vihkimisen suojeluksessa syntyneet lapset saavat sitä hoivaa, suojelusta, minkä vapaehtoiseen äitityteen ryhtynyt voi lahjoittaa.

Virkavallan puolustajat kauhistuvat vapaan äitilyden aattoa peljäten, että se ryöstäisi heiltä saaliinsa. Kuka taistelisi sodat? Kuka loisi rik-

kautta? Kenestä tulisi poliiseja, vankilanhoitajia jos naiset kieltäytyisivät rikollisesta lasten siittämisestä? Rotu hukkuu, häviää! huutaa kuningas, presidentti, kapitalisti ja pappi. Rotu täytyy säilyttää vaikka naiset pitäisi alistaa pelkiksi synnytyskoneiksi ja avioliitto on meidän ainoa varaventtiilimme naisten vaarallista sukupuolierännäisyyttä vastaan. Mutta turhaan menevät ne epätoivoiset yritykset pitää tätä heräämistä piirityksessä. Turhaan iskee lain ankara käsi, turhaan menee hallitsijain hullu raivoaminen ja kirkon musta työ. Nainen ei enää halua olla osana tuottamassa sairasta, heikkoa, kurjistuvaa ja epänormaalista ihmisrotua, joilla ei ole voimaa eikä siveellistä tarmoa heittää hartioiltaan köyhyyden ja orjuuden iestä. Sensijaan nainen haluaa vähemmän ja parempia lapsia, jotka voidaan siittää ja kasvattaa rakkaudessa vapaan valinnan tuloksena, ei pakon, kuten avioliitto säätää. Meidän vathemoralistiemme on opittava tuntemaan lapsille osoitettava syvä edesvastuullisuuden tunne, jonka rakkaus on herättänyt naisten rinnoissa. Nainen mieluummin jää eliniäkseen vaille äitiyden jaloa tunnetta ja kunniaa ennenkuin luo elämää ympäristöön, joka henkii vain turmiota ja kuolemaa. Ja jos hän tulee äidiksi, antaa hän lapselleen syvintä ja parhainta mitä hänen olemuksessaan on. Kasva lastesi kanssa, tulee olemaan hänen ohjeensa, sillä nainen tietää, että vain sillä tavalla hän voi auttaa rakentamaan todellista miehuutta ja naiselisuutta.

Avioliiton Hyljääminen

Henrik Ibsen on omannut kuvan vapaasta äidistä silloin kun hän mestarillisella tavalla kuvasi Mrs. Alvingin. Hän oli ihanteellinen äiti siksi, että hän oli noussut avioliiton ja sen kauhujen yläpuolelle rikkomalla kahleensa ja päästämällä henkensä vapautteen liitelemään kunnes tämä henki palasi takaisin persoonallisuuteensa, uudesti syntyneenä ja vahvana. Silloin oli kyllä jo liian myöhäistä pelastaa hänen elämänsä iloa Oswaldiansa, mutta ei ollut liian myöhäistä havaita, että rakkaus vapaudessa on ihanan elämän ainoa ehto. Ne, jotka kuten Mrs. Alving, ovat maksaneet verellä ja kyynelillä henkisen heräämyksensä, hyljäävät avioliiton petollisena, alhaisena ja tyhjänä ilveilynä.

He tietävät että rakkaus, olkoon se hetken tai ijäisyyden kestävä, on ainoa luova, innostava ja kohottava perustus uudelle rodulle, uudessa maailmassa.

Nykyisessä kääpiömäisessä tilassamme on rakkaus todella vieras monelle ihmiselle. Väärinymmärrettyinä ja kartettuna se tuskin voi juurtua ja jos juurtuu, se pian lakastuu ja kuolee. Sen hennot kudokset eivät kestä jokapäiväisen elämän rasitusta ja painoa. Sen sielu on liian moniosainen soveltuakseen meidän yhteiskuntakankaamme mitättömiin kuteisiin. Se itkee, suree ja kärsii niiden kanssa jotka sitä tarvitsevat, mutta ovat

kykenemättömiä nousemaan rakkauden ylängöille. Joskus tulevaisuudessa jonakin päivänä miehet ja naiset nousevat ja saapuvat näiden ylängöiden harjalle, tavaten toisensa vapaina, suurina ja voimakaina, valmiina ottamaan ja jakamaan rakkauden lämmön kultaisia säteitä. Mikä olisi se haaveilija, tai kellä olisi se voimakas mielikuvitus, tai kuka olisi se runollinen nero, joka voisi edes lähipitäen etukäteen nähdä sellaisen voiman mahdollisuudet miesten ja naisten elämässä. Jos maailma koskaan tulee antamaan syntyä todelliselle toveruudelle ja yhtenäisyydelle, niin ei avioliitto, vaan rakkaus, tulee olemaan sen isänä ja äitinä.

